

Satsdelar

Huvudsats och bisats

HUVUDSATS: Ger den viktiga informationen: verbhandlingen och vem som utför den. Kännetecken: Kan stå för sig själv. (*Pojken kom inte till skolan idag*).

BISATS: Ger övrig information, t.ex. i vilket sammanhang huvudsatsens handling sker, varför den sker etc: Pojken kom **inte** till skolan idag, eftersom han var sjuk.

Kännetecken 1: Om du sätter in ”inte” hamnar det framför det böjda verbet: *Pojken kom till skolan idag, eftersom han **inte** var sjuk*

Kännetecken 2: Kan inte stå själv. (*Eftersom han inte var sjuk*)

Huvudsats eller bisats?

- Vi testar BIFF-regeln: om ”inte” sätts in i satsen, kommer det *före första verbet*, om det är en bisats (Bisats-Före-Första verbet)
- Kungen gick ut på terrassen, där han mottog folkets jubel.
- Du måste städa bättre, om du vill göra pappa nöjd.
- Om du vill gå på konserten, får du betala biljetten själv.

Satsdelar – Predikat och subjekt

- **PREDIKATET** (= verbet) uttrycker **vad som händer** eller **vad som utförs**: *Pojken läser.*
- **SUBJEKTET** talar om *vem* som gör något: *Maria arbetar.*

Satsdelar - Objekt

- **DIREKT OBJEKT** ("akusativobjekt") är **det som direkt utsätts** för predikatshandlingen:

Flickan köper en grill.

- ❖ **INDIREKT OBJEKT** ("dativobjekt") är **den som får eller blir av med det direkta objektet**: *Mannen köpte en ny weber-grill till kvinnan.*

Satsdelar - Predikativ

Predikativ (predikatsfyllnad):

Fyller ut de händelsefattiga verben: *vara, bli, heta, kallas etc.*

Kännemärken: anger en egenskap hos subjektet och är ofta ett adjektiv/adverb:
Grammatiken är rolig. Pelle är nöjd.

Jag är ?

Han heter ?

Vi blir ?

De ämnar ?

Satsdelar - Adverbial

- **ADVERBIAL** är en **bestämning till främst verb**, men även till **adjektiv** eller **adverb**.

❖ satsadverbial

Ändrar hela satsen: *Hon ville inte gifta sig med honom.*

❖ rumsadverbial

Han bor på puben. Var?

Han går till puben. Vart?

Han blev utslängd från puben. Varifrån?

Satsdelar - Adverbial

❖ tidsadverbial

Han kom fram förra veckan. När?

Svärmor stannade en evighet. Hur länge?

❖ sättsadverbial

Han dricker kraftigt. Hur?

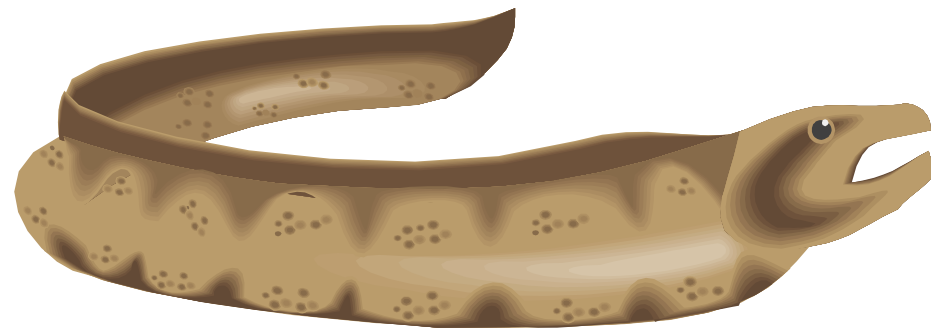
❖ måtts-/gradadverbial

Ålen vandrar långt. Hur länge/långt?

Vi drack tre stora glas saft. Hur mycket?

❖ orsaksadverbial

Gossarna dreglade av hunger. Varför?

Satsdelar - Attribut

- **ATTRIBUT** är en **direkt bestämning till ett substantiv**:
  - **adjektivattributet** består av ett adjektiv i en eller annan form: "*Den tunna, röda linjen*"
  - **genitivattributet** består av ett substantiv i genitiv eller ett possessivt pronomen:
Magisterns cykel är gul.
Hans fru dricker kaffe.
  - **måttsattributet** anger antal eller mängd:
Efter ett glas vin lät han bilen stå.

Öva på satsdelar

Ta ut subjekt, predikat och objekt:

- Pelle adderade alla ental.
- Lisa accepterade beslutet.
- Pilen, som Olle sköt, träffade tavlan.
- Margit prenumererade på en tidning.
- Ture valde en vit skjorta.
- Berit hörde en viskning.

Bisatser igen!

- Relativa (“som, vars...”) – Jag har lånat en bok, vars pärmar har gått sönder.
- Tidsbisatser (“när...”) – Hunden skäller när cyklisten stannar.
- Kausala bisatser (“därför att... ”)– Hunden skäller därför att cyklisten stannar
- Konditionala bisatser (“om... ”) – Hunden skäller om cyklisten stannar.
- Var börjar och slutar huvud- respektive bisatserna?

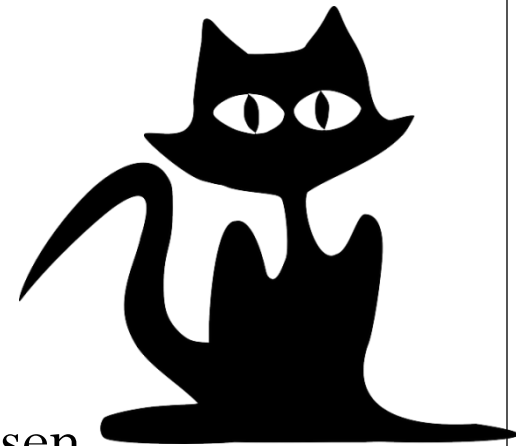
Nominalfraser

- Substantiv är nominalfraser
- Substantiv är huvudord i utbyggda nominalfraser (som innehåller attribut)
- identifierar vad det är vi talar om (referenter)
- måste ge så mycket information som behövs för att identifiera referenten

katten

den randiga katten

den randiga katten med den långa svansen

Nominaliseringar

- Nominaliseringar – substantiv som har bildats av verb eller adjektiv.
- Vanliga i informationstäta texter.
- Hjälper till att resonera utan att fokusera på aktören.
- ”födelsealen minskar” istället för ”många föder färre barn”

Fundament

- Fundament kallas det första ordet, eller första frasen som inleder en sats. Kan vara vilken satsdel som helst.

- Hur variera fundamenten?

Det har under senare tid ....

Vi och andra forskande historiker är mycket väl medvetna om

....

- En text med många upprepade ett-ords-fundament riskerar att uppfattas som talbaserad.
- En text med många tunga fundament riskerar att bli svårläst

Fundament

- Hur hitta fundamenten? Börja med det finita verbet!
- Markera det första verbet där "inte" kommer *efter* = det finita verbet (FV.)
- Stryk under meningen fram till ditt FV.
- **Antalet ord fram till huvudsatsens FV = fundamentet**
- Att historiestudenter saknar grundkunskaper i historia **har** vi accepterat.
- Jag ska träna efter skolan.
- När skolan är slut ska jag träna.
- Mina kusiner kommer på besök imorgon.
- Det ska bli kul.

Testa dina kunskaper här:

<http://www.greppagrammatiken.bonnierutbildning.se/c337031/sammendrag/vis.html?tid=432162>

<http://www.grammatiktest.se/test-alla-ordklasser.php>

<https://www.liber.se/plus/E471045102.pdf>

Läsa mer?

Grammatiktest.se